

Editieredactie: Ciska Stark & Francisca Folkertsma

INLEIDING | Ciska Stark

#MeToo en de functie van het ongemakkelijke getuigenis

Na het leiden van een viering ergens eind 2017 stond ik als gastvoorganger bij de uitgang van het gebouw om de kerkgangers zoals gebruikelijk te groeten. Veel snelle handdrukken en een enkel kort woord. Eén vrouw keek me even aan en zei, terwijl ze me de hand schudde: “Fijn dat u niet sprak over de ‘gemeenschap van de Heilige Geest’.” Zonder in te houden liep ze verder, ze wilde het kennelijk alleen even kwijt. Ik meende te weten wat ze bedoelde, al kan ik achteraf alleen mijn eigen interpretatie geven.

U kunt het hele inleidende artikel lezen door te klikken op [inleiding](#)

ONDERZOEK | Alexander Veerman

Wat heeft #MeToo ons te vertellen?

In 1999 werden op de landelijke gezamenlijke synode van de toenmalige Samen-op-Wegkerken de nota's Schuilplaats in de wildernis en Godsdienst en incest gepresenteerd. De problematiek van seksueel misbruik stond hoog op de agenda. Het is een opmerkelijk gegeven dat het klimaat waarbinnen misbruik kan gedijen, niet of nauwelijks veranderd is.

PRAKTIJK | Els Deenen

Werk maken van een veilige kerk

Een eenvoudige rondvraag langs de opleidingen voor predikanten en kerkelijk werkers leert dat het thema in de meeste curricula maar zijdelings aan de orde komt. Terwijl, daar ben ik van overtuigd, iedere pastor daar mee te maken heeft. Leren omgaan met grenzen is een professionele vaardigheid. Of dat nu jouw eigen grenzen zijn, of die van de ander. Hoe maak je werk van zo'n betrouwbare kerk?

REFLECTIE | Heleen Zorgdrager
Gemeenschappelijk 'wonden-werk'
Theologische notities bij #MeToo

Hoe komt iemand van getraumatiseerd zwijgen tot publiekelijk spreken, en welke theologische beelden, noties en verhalen hebben we om deze 'moed om te spreken' te belichten, te bevestigen en te ondersteunen?

ONDERZOEK | Adriana Balk-van Rossum
De rol van godsbeelden in relatie tot incestervaringen

'Ik was een diepgelovig kind, maar het misbruik heeft me afgesneden van mijn geloofsleven, mij alle vertrouwen in het leven en ook in God ontnomen.'
'Het heeft mijn geloof wel degelijk beïnvloed en dan vooral naar het Vaderbeeld voor God toe. Dat is zo ernstig misvormd, daar kan ik me niks bij voorstellen. En nog steeds worstel ik daarmee in de zin van: Wat wil Hij van me, wat moet Hij van me ...'
'Dat God meehuilt, in die psalm ... Ik bewaar al je tranen in Mijn kruik, zoiets, dat heeft mij zo geholpen ... die God kwam op de een of andere manier een beetje naar mij toe ... van, nou, dat Hij er toch wel geweest was, dat Hij eigenlijk altijd wel bij mij was, en dat deed mij gewoon goed.'
'Ik heb wel altijd het gevoel gehad dat Hij mij wél zag. Dat Hij het wél zag, niet dat misbruik, maar dat Hij mij zag.'

Zomaar een paar citaten uit 57 verhalen van vrouwen die christelijk werden opgevoed en tegelijk seksueel misbruikt werden door een gezins- of familielid.

PRAKTIJK | Marina Riemslagh
Liefde heeft het laatste woord

Seksueel misbruik verwerken, écht vrede vinden en groeien in kracht en vrijheid, is voor velen die er mee te maken hebben en hadden, nog lang geen uitgemaakte zaak. Aan de hand van het persoonlijke verhaal van N., met wie ze dit artikel samen schreef, geeft de auteur een theoretische duiding van het proces en bespreekt ze een eigen ontwikkelde zelfhulpmethode

waar ze goede ervaringen mee opdoet.

REFLECTIE | Age Kramer
Wees waakzaam en blij wakker

Naar aanleiding van een SMPR-studiedag noteert Age Kramer enkele persoonlijke gedachten en kanttekeningen bij de vraag naar of noodzaak van een proces van vergeving en verzoening in kerkelijke gemeenten na seksueel misbruik.

IN BEELD | Corja Menken-Bekius
Nooit meer kwijt

[Beeldmeditatie](#)

INTERVIEW | Tom Lormans
'Praten helpt'

In de MeToo-discussie gaat het om grensoverschrijdend gedrag waar veelal vrouwen het slachtoffer van worden. Soms lijkt de verschijningsvorm nog onschuldig, soms gaat het om fysiek geweld. Hoe zit het in Nederland als we het hebben over seksueel grensoverschrijdend gedrag? En wat kunnen we hieraan doen?

Handelingen sprak met **Jamila Mejdoubi**, gezondheidswetenschapper en werkzaam als onderzoeker bij Atria, het kennisinstituut voor emancipatie en vrouwengeschiedenis te Amsterdam. Specifiek richt ze zich op het thema 'veiligheid en geweld tegen vrouwen'. Ze heeft onder andere onderzoek gedaan naar de primaire preventie van kindermishandeling en partnergeweld bij hoog risico zwangere vrouwen.

INTERVIEW | Tom Lormans
'Dat wat er niet mag zijn, aan het licht brengen'

Hij kwam een aantal keer in het nieuws door zijn spraakmakende acties op het raakvlak van theologie en maatschappij, zoals een Facebook-actie voor de menselijke behandeling van een veroordeelde pedoseksueel, het herdenken van omgekomen vluchtelingen tijdens de Tweede Wereldoorlog en het opzetten van een actie tegen de anti-islambeweging Pegida.

Rikko Voorberg is theoloog, theatermaker, schrijver en columnist. Toen de taal van de theologie op een zeker moment ophield, vond hij zijn plek in de kunstwereld. Van daaruit denkt hij na over onze samenleving en prikkelt anderen menigmaal om na te denken over wat er om ons heen gebeurt. Handelingen sprak hem over de nog altijd actuele MeToo-discussie.

DE SCRIPTIE | Emsi Hansen-Couturier

(Be)vrij(dend)e vergeving

Een feministisch-theologisch onderzoek naar vergeving na misbruik in het pastoraat

Vergeef ons onze schuld, zoals ook wij anderen hun schuld vergeven' is een van de beden die in het Onze Vader klinkt (Mattheüs 6:12). Hoe hoor – of bid – je dat als je slachtoffer geworden bent van seksueel misbruik? Ik schreef mijn masterthesis over vergeving na misbruik in pastorale relaties nog voordat #MeToo trending werd. Des te actueler en relevanter is het vandaag de dag. Kun je nog over vergeving (s)preken als je praat met of tegen slachtoffers van misbruik?

TIPS BIJ HET THEMA

Verwijzingen naar organisaties met hun websites, publicaties, ervaringsverhalen en literatuur m.b.t. het thema van dit nummer van *Handelingen*

Zie [dit document](#)